

Únor 1948

Únor
1948

Na převzetí moci v republice komunistická strana pracovala již od konce druhé světové války. Kvůli poválečnému radikalismu, zklamání z rozhodnutí západních mocností v Mnichově, ale i nerozhodnosti demokratických stran a silnému vlivu stalinistického sovětského svazu situace v Československu dospěla až k vládní krizi, demisi všech nekomunistických ministrů a jednání předsedy vlády Klementa Gottwalda s prezidentem Benešem. Krize vyvrcholila komunistickou demonstrací na Staroměstském náměstí 21. února 1948. O čtyři dny později prezident Edvard Beneš demisi ministrů přijal a souhlasil s doplněním členů vlády podle návrhu Klementa Gottwalda. Dne 11. března byla potvrzena nová komunistická vláda.

DNES
PŘED
70
LETY

Píše se 25. únor, ale jste si jistí, že roku 2018? Přeneste se s Jakubem Železným v čase, do roku 1948. Netradiční, zpravodajským způsobem zpracovaný, pořad zpřítomní den, kdy komunisté v Československu převzali moc a otevřeli cestu diktatuře. Originální pohled na tehdejší události 25. února, jako by se staly právě dnes.

Česká televize nabídne tzv. breaking news hned několikrát během dne. Komentované zpravodajství budou moci diváci sledovat v neděli 25. února na ČT1 ve vstupech v 9:40, 15:30, 17:20 a večer na ně naváže hodinový pořad od 21:30 hodin.

moderátor: Jakub Železný **režie:** Roman Petrenko **vedoucí výroby:** Jan Čumpelík
dramaturgyně: Rebeka Bartůňková **kreativní producent:** Petr Kubica

Jakub Železný: Půjde o přenos v čase

Jak byste divákům pořad Dnes před 70 lety představil? Jak bude koncipován?

Do jisté míry půjde o přenos v čase. Přeneseme se do 25. února 1948 a přineseme shrnutí zásadních událostí. Kdyby už tehdy vysílala televize, mohlo by večerní komentované shrnutí zpráv dne vypadat velmi podobně. „Nehrajeme“ si ale na to, jak by vysílala tehdejší televize, používáme současný jazyk a divákům dobře známé prostředky moderního zpravodajství. Přineseme reportáže z důležitých míst, rozhovory s historiky, nabídneme řadu archivních záběrů a přes sedmdesátiletý odstup dokonce i s pamětníky některých z událostí.

Jaké konkrétní momenty 25. února 1948 pořad ukáže?

Všechny důležité okamžiky a místa, kde se odehrávaly toho dne historické střety a dějinné události, které na čtyřicet jedna let změnilly tvář naší země. To vše samozřejmě v kontextu, aby je mohl vnímat i divák, který nemá podrobné historické znalosti.

Z jakých archivů se čerpalo?

Prakticky ze všech dostupných materiálů, práce s archivními zdroji je při podobných projektech vždy to nejdůležitější a nejnáročnější zároveň.

Jedná se o poměrně netradiční zpravodajský pořad. Inspirovali jste se nějakým obdobným projektem ze zahraničí?

Ano, například německo-francouzská televize Arte měla podobně koncipovaný projekt, kterým se obracela do minulosti.

Podtitul pořadu zní: Píše se 25. únor, ale jste si jistí, že roku 2018? Mohla by podle Vás nastat situace, že lidé nepochopí, že se jedná o archivní záběry, ale o současnost? Nebojíte se této možné situace?

Jsem přesvědčen, že diváci tuhle „hru“ na výlet do minulosti pochopí a autentický pohled do naší, ne příliš vzdálené historie, pro ně bude stejně zajímavý jako pro nás.

Jaký je tedy cíl pořadu?

Žijeme v zemi, kde je zákonem výslovně zakázáno zpochybňovat zločiny komunistického režimu a tento režim je platným současným zákonem označen za protiprávní. Takže já cíl vnímám právě v tom, aby si to lidé uvědomili. Aby si uvědomili, jaké zlo – politické vraždy, zbavování svobody, zabavování majetku a vše, co s tím souviselo – právě Únorem 1948 nastalo.

Co by podle Vás lidé měli vědět o Únoru 1948?

Že to bylo selhání našich elit a začátek jedné z nejtemnějších kapitol našich dějin.

Rudí prezidenti

Od Gottwalda po Husáka. Nový dokumentární cyklus představí osobnosti pěti československých prezidentů z dob vlády jedné strany pohledem dobových zvukových a obrazových materiálů. První díl nazvaný Sjednotitel strachu – Klement Gottwald diváci uvidí v pátek 23. února od 21:20 hodin na ČT2.

Většina z nich po prezidentském křesle toužila. A všichni bez výjimky byli nakonec zklamaní. V letech 1948–1989 se v nejvyšší státní funkci vystřídalo pět jmen. I když si moc v té době přisvojovala jediná strana, nebyla nejvyšší státní funkce ušetřena mocenských bojů a zákulisních intrik. Cyklus Rudí prezidenti odkrývá skryté pozadí výkonu prezidentské funkce v dobách, kdy se o jejím obsazení rozhodovalo v sekretariátech komunistické strany. Každý z pěti dílů je věnován jednomu z komunistických prezidentů Československa: Klementu Gottwaldovi, Antonínu Zápotockému, Antonínu Novotnému, Ludvíku Svobodovi a Gustávu Husákovi. Jejich osobní a politický příběh cyklus vypráví výhradně prostřednictvím archivních materiálů. Namísto historiků tak dostávají prostor dobové zvukové a obrazové záznamy. „Cílem režijní koncepce, jejímž autorem je Roman Vávra, bylo vyvolat co nejautentičtější pocit doby, o které jednotlivé díly cyklu vyprávějí,“ říká k pořadu dramaturg **Petr Buchta**. „Přestože se jednalo o nejvýznamnější muže státu, jejich moc byla fakticky napojena na sovětské impérium, které nejen skrz ně mělo určující slovo. Prakticky všichni ‚rudí‘ prezidenti po získání funkce toužili, zároveň byli nakonec zklamáni a tváří v tvář své bezmoci skončili frustrovaní. Počínaje Klementem Gottwaldem, přebíjejícím panický strach ze Stalinových vrtochů alkoholem, až po Gustáva Husáka, který se stal nejvýraznějším ztělesněním mocného muže, jehož reálná moc byla naprostou iluzí,“ vysvětluje kreativní producentka **Martina Šantavá**.

režie: Roman Vávra, Zdeněk Všelicha, Petra Všelichová **scénář:** Miloš Doležal, Jan Sedmidubský, Luděk Navara **vedoucí výroby:** Jana Kabátová **výkonný producent:** Roman Blaas **dramaturg:** Petr Buchta **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Sjednotitel ve strachu - Klement Gottwald

23. 2. ve 21:00 hodin na ČT2

Monstrprocesy, popravu, likvidace domnělých i skutečných nepřátel komunistické moci. Doba, kdy prezidentský úřad vykonával Klement Gottwald je spojena s brutálním uplatňováním tzv. teorie o zostřování třídního boje. Sám prezident neváhal obětovat své nejbližší přátele a spolupracovníky. Strach ze sovětského vůdce J. V. Stalina ho zároveň hnal stále víc do náruče alkoholu a do postupné izolace. První dělnický prezident v dokumentu scenáristy Miloše Doležala a režiséra Romana Vávry.

Muž z lidu - Antonín Zápotocký

9. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

Miloval náklonnost davů. Rád se setkával s dělníky a zemědělci. Jeho umělecké ambice ho zároveň přitahovaly k inteligenci a hlavně spisovatelům. Antonín Zápotocký si po celý život udržel pověst člověka z lidu. Nedala se mu upřít osobní skromnost. Na přepych si nepotrhl, dovolené trávil v odborářských chatách. Důvěru svých soudruhů si nikdy úplně nezískal a nezbavil se nálepky předělaného sociálního demokrata. Rozporuplná osobnost druhého československého dělnického prezidenta v dokumentu scenáristy Jana Sedmidubského a režiséra Zdeňka Všelichy.

Těžkosti Antonína Novotného

16. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

Ještě víc než jeho předchůdci přisahal na marxismus-leninismus. A na slově „socialistický“ mu záleželo natolik, že ho dokonce prosadil do československé ústavy. Antonín Novotný se domníval, že jeho historickým úkolem je dovršit komunistickou proměnu země. Jeho politický vzestup byl nenápadný, ale vytrvalý. A jeho činy nejvíc ovládaly osobní vztahy a emoce. Na veřejnosti vystupoval nerad, ale o to častěji mluvil ke svým soudruhům. Prezident Antonín Novotný v dokumentu scenáristy Jana Sedmidubského a režiséra Zdeňka Všelichy.

Poslušný generál - Ludvík Svoboda

23. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

V roce 1959 odešel bezmála pětadesátiletý Ludvík Svoboda do důchodu. Nikdo nečekal, že jeho hvězdná i tragická politická chvíle má ještě přijít. O jeho návrat do vrcholného politického života se postaraly příznivé okolnosti pražského jara 1968. Do funkce nastoupil v březnu. Srpnová okupace Československa ho zaskočila. Doufal, že podepsáním Moskevského protokolu dosáhne odchodu sovětských vojsk. Opak byl pravdou. A tak se stal prezidentem spojeným s nástupem normalizace. Armádní generál Ludvík Svoboda v dokumentu scenáristy Miloše Doležala a režiséra Romana Vávry.

Kněz komunismu - Gustáv Husák

30. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

Byl jediným komunistickým prezidentem, který se narodil na Slovensku. A také jediným, který se dožil pádu režimu. Gustáv Husák zažil válku i život v ilegality. Poznal vězení Slovenského štátu i komunistického Československa. Sám sebe kdysi nazval knězem komunismu. V očích československých občanů zůstane navždy symbolem normalizace. Osobnost Gustáva Husáka v dokumentu scenáristy Ludka Navary a režisérky Petry Všelichové.

Lidové milice

27. 2. ve 21:00 hodin na ČT2

Film scenáristy a režiséra Jana Rouska se zabývá jednou z doposud opomíjených kapitol našich novodobých dějin. Jedná se o příběh Lidových milic, dobovým žargonem řečeno „ozbrojené pěsti dělnické třídy“, který zároveň vypovídá o charakteru druhé poloviny československého dvacátého století. Lidové milice vznikly na popud Komunistické strany Československa z jednotek závodních stráží a pod vedením Ústřední rady odborů působily již od května roku 1945. Po nástupu komunistů k moci v roce 1948 na základě rozkazů KSČ postupně zasahovaly při tzv. ochraně hranic nebo například proti studentům, sedlákům, církvi nebo demonstracím v souvislosti s měnovou reformou. Jejich nasazení při protirežimních shromážděních v roce 1969 si vyžádalo oběti na lidských životech. Brutálně si počínaly také při demonstracích v letech 1988 a 1989, na jehož sklonku také přijely do Prahy připravené bránit hroící se systém silou. Nejen uvedených událostí se týká Rouskův film, plný i zapomenutých či neznámých archivů, v němž se vedle historiků a pamětníků objevují také bývalí členové Lidových milic, do kterých čtyřicet let dobrovolně vstupovaly desetitisíce žen a především mužů.

scénář, kamera, režie: Jan Rousek **dramaturg:** Jan Gogola **vedoucí výroby:** Barbora Bernardová
kreativní producent: Petr Kubica

Moravští Chorvaté — zrazený národ

6. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

Historický dokument jako první uceleně osvětluje téměř pětisetleté působení Chorvatů na našem území, příčiny jejich příchodu, začlenění do společnosti, ale především důvody a důsledky jejich násilného rozšíření a likvidace coby národnostní skupiny. Komunistický režim z nich v roce 1948 udělal vyhnance ve vlastní zemi. Dodnes tyto křivdy nebyly odčiněny a často ani pojmenovány.

režie: Petra Všelichová **scénář:** Krunoslav Kiko Keteleš, Petra Všelichová **dramaturgie:** Aleš Jurda, Marta Růžičková **kamera:** Jiří Berka, Jakub Fabian, Patrik Hoznauer, Krunoslav Kiko Keteleš, Tomáš Pavelek **kreativní producent:** Marcel Nevín

Pochoduj, nebo zemři

13. 3. ve 21:00 hodin na ČT2

Poté, co se komunisté chopili v únoru 1948 moci, směřovala na Západ mohutná exulantská vlna. Po překročení hranic byli konfrontováni s drsnou realitou válkou zničeného Německa. Neměli šanci získat status politického uprchlíka a pokračovat dále v cestě na Západ. Pobyt v uprchlickém táboře se mohl protáhnout na dva roky, ale i déle.

Francie vedla od prosince 1945 válku v Indočíně (Vietnamu), náročnou na lidské zdroje. Neutěšené podmínky utečeneckých lágrů využívali agenti cizinecké legie pro získání nových rekrutů. Mladý člověk se během několika měsíců ocitl na druhém konci světa, aby bojoval proti ideologii, vzbuzující obavy z konce euroatlantické civilizace. Zpočátku se jednalo takřka výsostně o koloniální zápas, který ovšem vzápětí přerostl do horké fáze studené války.

Stovky mladých Čechů a Slováků tak bojovaly v Indočíně v řadách francouzské cizinecké legie, jiní jako vojáci americké armády. Ve službách Francie i USA se vyznamenala řada Čechů a Slováků. Přesto se o nich mnoho nemluví; Francouzi i Američané v Indočíně prohráli, i když komunismus nakonec v Československu také nezvítězil. A kam patří ti, kteří bojovali a přežili; jsou poražení, či vítězové? Nebo jen zmatení dobrodruzi, které tam zanesl osud? Formou historické detektivky půjdeme po stopách dávno zapomenutých hrdinů a budeme odhalovat jejich fascinující životní osudy.

režie, kamera: Michael Kaboš **dramaturg:** Josef Albrecht
vedoucí výroby: Lenka Pchálková **kreativní producentka:** Lenka Poláková

Křišťálový fantom

25. 2. v 15:15 hodin na ČT2

Dokument je volným pokračováním filmu Vrahem z povolání aneb Utrpení soudce Karla Vaše (2014), který získal cenu Trilobit. Objasňuje osud dvou dětí: dcery soudce Karla Vaše, který v době stalinismu nechal oběsit dvě desítky lidí, a syna jeho nejnámější oběti, kterou se stal generál Heliodor Píka. Životy obou protagonistů - Galiny Vašové (67 let) a Milana Píky (95 let) jsou zvláštním způsobem propojené, ačkoliv se nikdy nesetkali. Vzácné rozhovory vznikaly ve vlaku a v autě, kdy Galina jede z Plzně za Milanem do Bratislavy. Chce se mu omluvit za zločiny svého otce.

V Utrpení soudce Karla Vaše jsme úmyslně vypustili veškeré informace o Vašově soukromí a jeho osobním životě. Volné pokračování filmu naopak vypráví příběh lidského monstra, které terorizuje své nejbližší od dětství až do své smrti v roce 2013, která pro Galinu představuje vysobožení," říká režisér Pavel Paleček a uzavírá: „Galinu celý život sociopatický ale charismatický otec manipuloval. Její snaha o omluvu za zločiny, které ona sama nespáchala, je součástí jejího úsilí vyrovnat se s faktem, že její otec patří k největším zločincům v moderních dějinách Československa.“

režie: Pavel Paleček

Významné ženy Února

Hana a Marta

25. 1. v 11:10 hodin na ČT2

V životopisné studii na motivy knihy Pavla Kosatíka Osm žen z Hradu jsou konfrontovány životní osudy dvojice prvních dam - Hany Benešové a Marty Gottwaldové. Dvě generační vrstevnice rozdílného původu, vzdělání a charakteru představují vlastně dva společenské a politické proudy, jejichž střet vyvrcholil v roce 1948 změnou režimu i představitelů země. Obě se dočkaly respektu a úcty, ponížení i posmrtného zatracení. Obě se však svým způsobem trvale zapsaly do české historie.

scénář, režie: Bohuslav Musil **dramaturg:** Jiří Gold **kamera:** Vratislav Damborský

S nadějí i bez ní

26. 2. ve 20:20 hodin na ČT art

Televizní verze hry Komorní scény Aréna, která opakovaně získala titul Divadlo roku (2013, 2015, 2016) v rámci Cen Alfréda Radoka a nyní i Ceny divadelní kritiky. Drastické osudy Josefy Slánské, vdovy po generálním tajemníkovi ÚV KSČ Rudolfovi Slánském, který byl odsouzen a popraven v politických procesech 50. let, a její rodiny v těžkých časech socialistického Československa, stylizované jako groteskně hrůzný kabaret. Téměř dokumentární drama s autentickými citacemi je adaptací vzpomínkové knihy Josefy Slánské Zpráva o mém muži. Jedna z nejlepších inscenací ostravského divadla Komorní scéna Aréna vzrušujícím způsobem promlouvá o událostech 20. století v Československu. Tvůrcům i hercům se podařilo vyjádřit mravní velikost člověka v těžké historické situaci. I politické téma, které není podáno didakticky, zůstává dnes stále aktuální.

Režie: Lenka Wimmerová **hrají:** Alena Sasínová-Polarczyk, Marek Cisořský, Albert Čuba, Vlastimil Burda, René Šmotek, Vladislav Georgiev, Petra Kocmanová, Zuzana Truplová.

Kamera: Pavel Berkovič

Válečné nevěsty

20. 3. v 21:00 hodin na ČT2

Inspirací pro vznik filmu se stala kniha Rosemary Kavanové Cena svobody, s podtitulem Život Angličanky v Praze. Až dosud se tvůrci dokumentárních i hraných filmů zabývali převážně osudy čs. letců, příslušníků RAF, a to jak za války v Británii, tak krátce po ní. Příběh Kavanové, jakož i dalších „válečných nevěst“ je nový tím, že poukazuje na neméně pohnuté osudy příslušníků čs. pozemních jednotek v Británii a následně mapuje osudy jejich rodin v průběhu dalších třiceti let v souladu s vývojem naší tehdejší poválečné historie. Jejich ideály o sociálně spravedlivé společnosti a mladistvá touha po dobrodružství je přivedly do zcela neznámé, pro ně možná exotické země, a postavily je po bok mužů, jejichž osudy učinily z původně naivních dívek silné osobnosti s realistickým pohledem na svět. Se svými českými muži, veterány druhé světové války, založily rodiny a doufaly ve šťastný a spokojený život. Jenže přišla stalinská padesátá léta, reformní Pražské jaro, následná sovětská okupace a tzv. normalizační éra. Film vznikl sedm let a je kombinací autentických výpovědí, filmových archivů a inscenovaných sekvencí, které se vzájemně obsahově i obrazově doplňují a utvářejí ucelený obraz doby, v níž od osvobození v roce 1945 až do počátků normalizace naše země žila.

scénář, režie: Olga Strusková **dramaturgyně:** Jana Hádková **kamera:** Richard Krivda **vedoucí výroby:** Milada Rebcová **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Další připomenutí Února 1948

Mene tekel

V neděli 4. března ve 14.00 hodin uvede ČT2 přímý přenos ekumenické bohoslužby za oběti totalitních režimů z katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze.

Cesta hlubokým lesem

1. 3. ve 22:00 hodin, ČT2

Je příliš snadné zabloudit v temných hvozdech budovatelských idejí. Film z roku 1963 vznikl na motivy skutečných událostí v autentických šumavských lokacích a po budovatelských filmech 50. let je jedním z prvních pokusů o odlišný pohled na poúnorovou éru. Mladí milicionáři z malé šumavské vesnice Cyril Ježek (M. Fašung) a Rudolf Tesařík (J. Kačer) jsou od dětství kamarádi. Po únoru 1948 však sebevědomý Rudolf povýší na člena okresního výboru KSČ, zatímco nesmělý Cyril zůstane dál pracovat jako dělník na pile. Rudolf ve své funkci začne iniciativně a tvrdě prosazovat násilnou kolektivizaci. Pro splnění stranického zadání neváhá dokonce uvěznit několik sedláků. Jedním z nich je i otec Cyrilovy dívky, hospodář Baltazar (I. Prachař). Přátelství obou mladých mužů tím dostane první vážné trhliny. A bude hůř...

scénář: Jaroslav Dietl **režie:** Štěpán Skalský **hrají:** Mojmir Fašung, Jan Kačer, Jaroslav Moučka, Ilija Prachař, Marie Drahokoupilová, Václav Lohniský a další

Zdivočelá země

od 25. 2. v 15:30 hodin na ČT1

Dobrodružství a pohnuté lidské osudy uprostřed historických společenských zvrátů, od renomovaných tvůrců - autora Jiřího Stránského a režiséra Hynka Bočana - který v letošním roce slaví významné životní jubileum. Martin Dejdar v hlavní roli bývalého západního pilota Maděry v oblíbeném seriálu České televize o dramatických poválečných letech v pohraničním městečku Svatý Štěpán.

scénář: Jiří Stránský **režie:** Hynek Bočan **hrají:** Martin Dejdar, Jana Hubinská, Jiří Schmitzer, Jiří Langmajer, Jakub Wehrenberg, Jiří Somr a další.

Všichni dobří rodáci

24. 2. ve 21:10 hodin na ČT1

Životní osudy sedmi přátel z jihomoravské vesnice v poválečném období. Mimořádný film scenáristy a režiséra Vojtěcha Jasného, oceněný mj. na MFF v Cannes.

scénář, režie: Vojtěch Jasný **hrají:** Radoslav Brzobohatý, Vlastimil Brodský, Vladimír Menšík, Waldemar Matuška a další.

Tichá bolest

20. 2. ve 20:55 hodin na ČT1

Rudolf Hrušínský v baladě o černých baronech, touze po svobodě a vůni slivovice.

režie: Martin Hollý **scénář:** Jiří Křížan **hrají:** Rudolf Hrušínský, Ivan Jiřík, Vítězslav Jandák, Miroslav Táborský, Tomáš Juříčka, Martin Dejdar a další.

České století: Všechnu moc lidu Stalinovi (1948)

23. 2. ve 20:00 hodin na ČT2

Poslední demokratický kabinet odstupuje a nechává volnou ruku Gottwaldovi a jeho zabijákům. Film připomíná nechvalně známé výročí 70 let od komunistického převratu v dramatickém zpracování režiséra Roberta Sedláčka.

scénář: Petr Kosatík **režie:** Robert Sedláček **hraji:** Jiří Vyorálek, Jan Novotný, Jaromír Dulava, David Novotný, Jan Budař, Radek Holub a další.

Šest dnů, které otřáslly demokracií

25. 2. ve 13:15 hodin na ČT2

Dokument přináší rekonstrukci neznámých a zapomenutých událostí února 1948 podle tajných archivů ÚV KSČ a StB. Co se vlastně stalo v těch šesti únorových dnech od pátku 20. února do středy 25. února 1948? Kde byl počátek tohoto oslavovaného vítězství pracujícího lidu a konce demokracie v naší zemi? Všechna známá i neznámá fakta se snažili autoři zrekonstruovat s pomocí archivů, historiků i žijícího pamětníků.

scénář: Martin Šafránek **režie:** Mojmír Hošť **dramaturgyně:** Jitka Pistoriusová **kamera:** Pavel Blažek **vedoucí výroby:** Jaroslav Petr

Vrahem z povolání - utrpení soudce Karla Vaše

24. 2. v 10:30 hodin na ČT2

Dokumentární snímek o osudech Karla Vaše, který zemřel, který zemřel v roce 2012 ve věku 96 let, byl zaniceným komunistou, přesněji fanatickým stalinistou. Třebaže za války nechal střílet československé vojáky, kteří už nemohli bojovat, jeho pochopové zavraždili roku 1945 v Postoloprtech na tisíc nevinných německých civilistů, potom jako prokurátor a soudce odsoudil stovky nevinných na dlouhé roky do vězení, generála Heliodora Píku a dalších asi dvacet lidí dokonce k trestu smrti, nikdy neuznal, že by dělal něco špatného. Pavel Paleček usilovně pátral v archivech, dokonce se mu podařilo získat dokumenty o Vašovi z ruských zdrojů, zpovídal vězně, kterým Vaš ublížil (mnozí mezitím zemřeli), pracovníky české justice a také známého historika studené války Marka Kramera z Harvardovy univerzity. Úlohy moderátora se zhostil výtvarník David Černý.

scénář: Pavel Paleček **režie:** Pavel Paleček, Jan Bělohavý **kamera:** Jan Bělohavý

...a to bylo štěstí

20. 2. v 11:15 hodin na ČT2

Dokumentární film přibližuje životní osud Františka Krause, který na vlastní kůži poznal hrůzy fašistického i komunistického lágru. Ani přes prožité útrapy neztratil chuť žít, optimismus a vitalitu – přišel však o víru v Boha, který připravil Židům ve dvacátém století tak krutý úděl. V jeho životě jako by se kumulovalo vše negativní, co mohlo dítě narozené židovským rodičům v minulém století zažít. Ve všech krizových situacích, kdy mu šlo o život, měl nakonec štěstí a jako zázrakem přežil. Příběh Františka Krause doplňují dobové archivy, a tak ve zkratce dal dokument nahlédnout do minulosti, na kterou se snažíme zapomenout, ale která vtiskla nesmazatelné stopy do života celé jedné generace.

scénář, režie: Svatava Kabošová **dramaturgyně:** Jitka Pistoriusová **kamera:** Peter Beňa **vedoucí výroby:** Jana Vokrouhličková

70 let od nevyjasněné smrti Jana Masaryka

Masaryk

Televizní premiéra úspěšného celovečerního filmu, který získal rekordních dvanáct Českých lvů a osm cen Slnko v sieti od Slovenské filmové a televizní akademie, uvede ČT1 ve dvou dílech v neděli 25. února a 4. března.

Zima 1939. Diplomát Jan Masaryk hledá v Americe únik před nedávnou minulostí. Mnichovská dohoda evropských mocností v září 1938 a následné události fakticky ukončily existenci Československé republiky, země, kterou založil Masarykův otec, národem uctívaný prezident. Jeho syn je nyní mužem bez vlasti. Masaryk je deprimovaný pocitem vlastního selhání i zradou politických spojenců, jejichž obětí se stal on i jeho země. Prostřednictvím rozhovorů s psychiatrem, německým emigrantem dr. Steinem, který vede sanatorium v New Jersey, se vracíme do dramatické doby politických šarvátek a intrik, které provázely marný boj velvyslance v Londýně o zachování Československa. Jeho ztroskotání však nedokázal zabránit. Setkání s okouzující spisovatelkou Marcií Davenportovou dává Masarykovi nový impuls do života. Získává sílu překonat vlastní demony, vyrovnat se s událostmi, které neodvratně vedly k vypuknutí druhé světové války, ale také sílu přijmout odpovědnost, kterou s sebou nese slavné jméno, bez něž by byla budoucnost jeho vlasti mnohem složitější. „Myslím, že to byl člověk, který se uměl bavit a uměl se bavit hodně. Vytvořil jsem si k němu spíše emoční, lidský vztah. Byl v jistém smyslu nešťastný, a proto si možná musel pomáhat i nějakými náhražkami, které mu dodávaly odvalu, protože přes svůj šarm a zábavnost byl velmi introvertní a křehký člověk. A i proto třeba vnímám jeho konec jako nedořešený i pro něj,“ říká představitel titulní role **Karel Roden**.

„Jan Masaryk je jedním z nejcharismatictějších politiků v českých dějinách,“ říká historik **Pavel Kosatík**. „Ten muž byl neskutečně emotivní, v žádném případě se o něm nedá říci, že sám sebe zvládal. Měl po své matce de facto uměleckou povahu, s kterou byl nucen

pohybovat se ve světě konvencí, všem na očích. Vlastně musel velkou část své přirozenosti po celý život potlačovat. Lidé netušili, že ten usměvavý a prostořeký bonviván, schopný dodávat všem nepřetržitě dobrou náladu, se potýká s příznaky duševní nemoci a bojí se šílenství,“ dodává Pavel Kosatík. „Masaryk je krásná filmová postava, protože je samý problém a zároveň má velkou zodpovědnost,“ přitakává režisér **Julius Ševčík**. „Jan Masaryk by byl raději umělcem, bohémem, ale měl smůlu, protože pocházel ze slavné rodiny. Ta postava v sobě má neustále vnitřní konflikt, je to člověk, od něhož se navenek očekává práce ve jménu velkých věcí, a přitom to je muž s křehkou, vášnivou a bolavou duší,“ dodává režisér. Pod scénářem k filmu Masaryk jsou podepsáni tři autoři – Alex Koenigsmark, Petr Kolečko a Julius Ševčík. Film Masaryk se natáčel v Česku, na Slovensku a v Holandsku.

režie: Julius Ševčík **scénář:** Petr Kolečko, Alex Koenigsmark, Julius Ševčík **kamera:** Martin Štrba **hudba:** Michal Lorenc, Kryštof Marek **kostýmy:** Katarína Štrbová-Bieliková **architekt:** Milan Býček **umělecký maskér:** Lukáš Král **střih:** Marek Opatrný **zvuk:** Viktor Ekrt, Pavel Rejholec **producenti:** InFilm Praha a Rudolf Biermann **koproducenti:** Česká televize - Filmové centrum, RTVS, ZDF/ARTE **podpořily:** Státní fond kinematografie ČR, Audiovizuální fond SR, Magistrát hl. m. Prahy **hraji:** Karel Roden, Hanns Zischler, Arly Jover, Oldřich Kaiser, Paul Nicholas, Milton Welsh, Jiří Vyoralék, Emília Vášáryová, Eva Herzigová, Zuzana Kronerová a další

Na pomoc generální prokuratuře

Unikátní čtyřdílný publicistický cyklus z roku 1968 připomene události, které dodnes dávají podněty k řadě konspiračních teorií. Dne 10. 3. 1948 za dosud nevyjasněných okolností zemřel ministr zahraničí Jan Masaryk. Během politického uvolnění v roce 1968 se znovuotevřelo vyšetřování, k němuž Československá televize přispěla cyklem investigativních reportáží zpochybňujících do té doby oficiální verzi o sebevraždě.

Všechny čtyři části česká televize uvede v jednom bloku v pátek 9. 3. od 16:05 hodin na ČT2.

Cyklus poskytl svědkům posledních dnů a chvíl Jana Masaryka i následného vyšetřování možnost otevřeně vystoupit a konfrontovat své zážitky a domněnky. Pražské jaro roku 1968 mělo v případě televizního vysílání pozitivní dopad především na rozvoj skutečně publicistických pořadů, pro které v posledním období vlády prezidenta Antonína Novotného na obrazovce nebylo místo. Jejich tvůrci se obraceli nejen k tabuizovaným společenským a hospodářským problémům, ale také k nedávné minulosti podléhající v předchozích letech řadě manipulací a účelových zkreslení. Několik týdnů po zrušení cenzury pro Československou televizi v březnu 1968 uvedl režisér a publicista Vlastimil Vávra první díl cyklu Na pomoc generální prokuratuře. Se záplem hodným dnešních investigativních reportérů se rozhodl napomoci objasnit záhadnou smrt Jana Masaryka. Oficiální

závěry z tajného vyšetřování, jež proběhlo roku 1948, v jeho reportážích vzaly za své a naopak se díky osloveným a přihlášeným svědkům objevila řada teorií a otazníků. Ty se měly stát podnětem pro vyšetřování státní prokuratury, které však předčasně ukončily události srpna 1968.

Vávrův cyklus se záhy stal jedním z nežádoucích produktů „kontrarevolučního“ vysílání. Na sklonku roku mu porota Filmového a televizního svazu ještě stihla udělit za tento výjimečný počín výroční cenu Trilobit, nové vedení Československé televize se však následující rok od cyklu distancovalo, což ve svém vyjádření zdůvodnilo tím, že Vávrovy pořady sehrály „výrazně negativní úlohu při dezorientaci naší veřejnosti“. Rozhodlo se o vytvoření nového cyklu Causa Jan Masaryk, který měl smést ze stolu teorie o možné vraždě a zpochybnit je jako součást neobjektivní antikomunistické kampaně. Nyní se cyklus Na pomoc generální prokuratuře po půlstoletí vrací na obrazovky. I když řada otázek byla vyvrácena či zpřesněna současnými vyšetřovatelskými metodami, zůstává působivým historickým dokumentem, jenž se v ničem ne-zpronevňuje poctivě a komplikované cestě za pravdou bez nároků na její uspokojivé dosažení.

režie: Vlastimil Vávra **kamera:** Vladimír Tůma

Smrt Jana Masaryka

Svědectví tehdejších pracovníků ministerstva zahraničí, lékařů a strážných k noci z 9. na 10. března 1948. Dne 10. března 1968 pročetli v redakci Vlastimil Vávra s Valtrem Štambergem zahraniční tisk k událostem výročí smrti Jana Masaryka před dvaceti lety. Dostal se jim do rukou i časopis Der Spiegel, který byl v roce 1965 na celém území republiky zabaven hlavní správou tiskového dozoru. V něm se objevil článek o vraždě Jana Masaryka podepsaný Michaelem Randem (Beno Weigel). Na telefonický dotaz redaktor přiznal, že za uvedeným textem si stojí na 80%. Proto redaktoři brali článek s rezervou a rozhodli se pátrat sami.

Den před divnou smrtí

Ve druhém dílu se tvůrci zaměřili na pečlivou rekonstrukci posledního dne Jana Masaryka, tak jak jej vnímali očití svědci. Ovládal ministra strach, malomyslnost či klidné smíření? Dal se z jeho chování vyčíst nějaký náznak vrhající světlo na tragické události pozdních nočních hodin?

Po dvaceti letech

Ve třetím dílu cyklu promluví lékaři o ohledání těla a další nevyjasněné smrti spojené s lékařskou zprávou o Masarykově úmrtí. Zprostředkované svědectví soudního lékaře zpochybní na pádných důkazech oficiální verzi sebevraždy, stejně jako výpověď jednoho z úředníků Černínského paláce, jenž v osudnou noc narazil při službě na řadu podezřelých okolností.

Smrt ve čtyřech variantách

Poslední díl cyklu představuje čtyři pro tvůrce nejpravděpodobnější teorie Masarykovy smrti. Jedna z verzí obviňuje cynickou kampaň na Západě, již byl Masaryk v období soumraku demokracie vystaven, další se vrací k osobnosti majora Schramma, který měl se svým komandem vniknout do Masarykova bytu. Jeho záhadná smrt několik dní poté se stala spouštěčem insce-

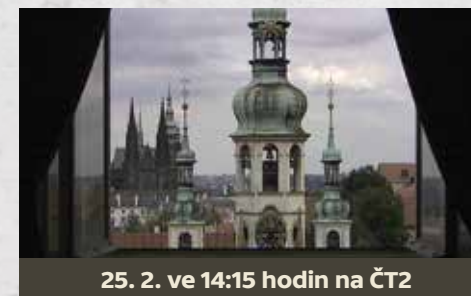
novaného procesu se dvěma pravděpodobně nevinými mladíky, kteří se ocitli v pasti StB. Tento orgán pro změnu zastával teorii, že se Masaryka zbavili agenti zahraniční rozvědky, s níž byl zapleten. Masarykovi osobní tajemníci se naopak díky možnosti pozorovat jeho měnící se chování přiklánějí k sebevraždě vyvolané vnitřní situací Československa.

Krok do prázdna Jana Masaryka aneb Dokonalý zločin

Otázka smrti Jana Masaryka budila a stále budí pozornost veřejnosti. Byl zavražděn, či spáchal sebevraždu? Či snad dokonce šlo o nešťastnou náhodu? Mimořádný zájem o tuto tragickou hádanku potvrdilo i vysílání seriálu Přísně tajné vraždy, kde právě díl

věnovaný smrti ministra Masaryka vyvolal nejvíce ohlasů diváků. Ti se svěřovali se svými poznatky, či přímo svědectvími. Přestože případ byl velmi důkladně šetřen a prošetřen Úřadem pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu, zůstává stále celá řada bílých míst. Oficiální závěr vyšetřování přitom zní: vražda, pachatel neznámý. Navíc je ještě stále mnoho lidí přesvědčeno o tom, že výsledek vyšetřování není správný. Prosazují verzi sebevraždy. Otázka dramatického Masarykova konce však leckdy zastiňuje jeho vlastní pozoruhodný osobní život a profesní dráhu. Dokument přiblíží nejen poslední okamžiky Masarykova života, ale pokusí se současně nabídnout i pohled na jeho působení ve službách československé diplomacie, na jeho rodinné vazby, jeho povahu a jeho podíl na dramatických historických událostech spojených s moderní historií země. Málokterý český osud je tak svázán s osudem vlasti jako osud Jana Masaryka. Nikoli únorový převrat, ale až jeho tragická smrt byla mnohými považována za konec demokracie v Československu. Tak to například vnímala Milada Horáková, která po Masarykově smrti složila svůj poslanecký mandát.

scénář: Luděk Navara **režie:** Marcel Petrov **dramaturg:** Josef Albrecht **kamera:** Jiří Berka **vedoucí výroby:** Marcela Rovnaníková

1918 2018 TOTO STOLETÍ

Roky 1918 až 2018 se zásadním způsobem podepsaly na současné podobě střední Evropy. Při příležitosti kulatého výročí vzniku Československa připravila Česká televize webový projekt TOTO100LETÍ. Skrze archivní pořady, články, výpovědi pamětníků i videa připomene známé i opomíjené tváře našich dějin.

„Celé století je rozděleno do osmi období, přičemž v každém z nich se nacházejí desítky krátkých úryvků z archivních pořadů České televize, které dále doplňují články ze zdrojů zpravodajské čtyřladvacítky či vzpomínky pamětníků ze sbírky Paměti národa. Jednotlivá období jsou představena autorskou úvodní znělkou, jež působivě kombinuje archivní materiály,“ komentuje web kreativní producentka Centra dramaturgie nových médií **Štěpánka Sunková**.

Obsah webu bude průběžně doplňován dalšími materiály, infografikami, texty a videi. Součástí jsou také výukové lekce pro každé z osmi období, jež byly vyvinuty ve spolupráci s Oddělením vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů. Zájemci, nejen z řad studentů, se díky nim netradiční formou seznámí s fenoménem železné opony, výstavbou během normalizace nebo například s problematikou zemědělských družstev.

TOTO100LETÍ je propojeno s unikátním projektem TV program 1968 z dílny archivu České televize, v němž je den po dni věrně zrekonstruován program televizního vysílání přelomového roku 1968. „Mnohá z archivních videí jsou dostupná k přehrání, jinde titul doplňují fotografie, dobové články a recenze. Jedná se o ucelený pohled na produkci a vysílání ČST v průběhu celého roku 1968, což potěší nejen pamětníky,“ doplňuje vedoucí Správy programových fondů České televize **Iva Syslová**.

dramaturgie: Eva Burachovičová, Filip Smetana **webdesign a grafika:** Milan Marčák, Kateřina Sudolská, **programování:** Josef Duda, **kreativní producentka:** Štěpánka Sunková
Program1968: dramaturgie Jakub Adamus, Edgar Holländer, **vedoucí projektu:** Iva Syslová

Kontakt pro média
Aneta Veselská
Tel.: (+420) 261 137 550
Mob.: (+420) 736 531 243
aneta.veselska@ceskatelevize.cz

© Česká televize 2017